

Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme: Ölçek Geliştirme Üzerine Bir Çalışma *

Financial Literacy and Digitalization: A Scale Development Study

Irmak URAZ KAYA **

Muhammet Burak KILIÇ ***

DOI: <https://doi.org/10.25204/iktisad.901135>

Öz

Makale Bilgileri

Makale Türü:
Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi:
22.03.2021

Kabul Tarihi:
14.06.2021

© 2021 İKTİSAD
Tüm hakları
saklıdır.

Bu çalışmanın amacı finansal okuryazarlık ve dijitalleşme kavramlarını modellemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Finansal okuryazarlık, günümüzde teknik bilgiye sahip olmanın yanında finansal gelişmeleri takip etmeyi de zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle bilgiye ulaşma noktasında dijital kanalların kullanımı, finansal verilere ulaşım sürecini kısaltmakta ve daha hızlı kararlar alınmasını sağlamaktadır. Son yıllarda teknoloji alanında yaşanan gelişmelerle birlikte dijitalleşmenin önemi giderek artmakta ve finansal okuryazarlık ve dijitalleşme kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda finansal okuryazarlık ve dijitalleşme kavramları geliştirilen ölçek yardımıyla incelenmiştir. Bu amaçla Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencilerine uygulanan anket çalışmasından elde edilen veriler, yapısal eşitlik modeli yardımıyla analiz edilmiş ve finansal okuryazarlık ve dijitalleşme üzerine kurulan hipotezler sınanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin dijital finansal davranışlarının finansal bilgi ve davranışlarına genel olarak anlamlı ve pozitif olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, finansal bilgi, finansal davranış, finansal tutum, finansal dijitalleşme, yapısal eşitlik modeli

Abstract

Article Info

Paper Type:
Research Paper

Received:
22.03.2021

Accepted:
14.06.2021

© 2021 JEBUPOR
All rights reserved.

The aim of this study is to develop a scale for modeling financial literacy and digitalization concepts. Nowadays, financial literacy requires following financial developments as well as having technical knowledge. Therefore, the use of digital channels at the point of accessing information shortens the process of accessing financial data and enables faster decisions. In recent years, there has been an increasing interest in considering the importance of digitalization, with developments in the field of technology and the concepts of financial literacy and digitalization coming to the fore. In this context, the financial literacy and digitalization concepts are analyzed with the help of the developed scale. For this purpose, the survey was applied to the students of Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, at the Department of Banking and Finance. The analysis of data obtained from the survey study was carried out the help of the structural equation model and the hypotheses established on financial literacy and digitalization were tested. According to the results of the study, it is found that students' digital financial behaviors affect their financial knowledge and behaviors to a significant positive effect.

Keywords: Financial literacy, financial knowledge, financial behavior, financial attitude, financial digitalization, structural equation model

Atıf / to Cite (APA): Kaya, I. U. ve Kılıç, M. B. (2021). Finansal okuryazarlık ve dijitalleşme: Ölçek geliştirme üzerine bir çalışma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 296-315

* Bu makale, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı'nda 22.04.2020 tarihinde tamamlanan "Finansal Okuryazarlık ve Finansal Dijitalleşme İlişkisi: Bankacılık ve Finans Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

**ORCID Bilim Uzmanı, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, irmakurazkaya@gmail.com

***ORCID Dr. Öğr. Üyesi., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, mburak@mehmetakif.edu.tr

Extended Abstract

Introduction and Research Questions & Purpose:

Financial literacy is a combination of financial knowledge, financial behavior, and financial attitude to make appropriate financial decisions (Atkinson and Messy, 2012). With technological developments, the use of digital channels has become an important field for both obtaining financial knowledge and performing financial transactions. With the Covid-19 outbreak, the importance of digitalization has become even more evident (Demirdöğmez et al. 2020: 130). In the financial sector, technological developments have been made in the field of digital banking to reduce the effects of the outbreak (Beybur and Çetinkaya, 2020: 153-154). For instance, the spread of internet technology and its applications has been increasing interest in commercial activities that have brought about a digital transformation (Bakırtaş and Ustaömer, 2019: 4). The concept of digitalization has become an important component in the digitization of financial products and services (OECD, 2018). Our contribution is to develop a scale for modeling the concepts of financial literacy and digitalization. Finally, the components of financial literacy and digitalization were examined with the help of our developed scale.

Literature Review:

In the context of financial literacy, Kershaw and Webber (2008) developed a financial assessment tool. Huston (2010) measured financial literacy in four categories, which are basic information about money, borrowing, investing, and protecting resources. Remund (2010) measured financial literacy in five categories: knowledge of financial concepts, communication between financial concepts, individual financial management, ability to make financial decisions, and financial planning. Lusardi and Mitchell (2011) measured individuals' financial literacy levels with three basic mathematical problems in their study. Atkinson and Messy (2012) considered the components of financial literacy: financial knowledge, financial behavior, and financial attitude. In our study, unlike the studies in the literature, the components of digital financial behavior and digital financial attitude are included in the research and analyzed the effect of digitalization on financial literacy.

Methodology:

A questionnaire study with a 35-question face-to-face interview technique was conducted at the Department of Banking and Finance in Burdur Mehmet Akif Ersoy University. To develop and establish validity and reliability of a scale for measuring the components of financial literacy and digitalization, the dataset obtained from the survey study was analyzed by both exploratory and confirmatory factor analyses. In addition, research hypotheses about the components of financial literacy were tested with the structural equation model.

Results and Conclusions:

The results of this paper are summarized as follows. Students' financial attitudes influence their financial behaviors, and students' digital financial attitudes influence their attitudes, behaviors, and digital financial behaviors. Another result is that students' digital financial behaviors influence their financial knowledge and behaviors, but do not influence their attitudes. This situation has explained that students prefer digital channels for financial transactions, and obtaining financial knowledge from digital platforms may be easier for students. Another result from our study is that students' financial knowledge does not affect their digital attitudes. This situation has explained that students may not have a regular source of income, and they may not exhibit attitudes using digital financial services. These results are the most important findings of our paper. Finally, our study has investigated the components of financial literacy and digitalization. These components include financial knowledge, financial attitude, financial behavior, digital financial behavior, and digital financial attitude.

1. GİRİŞ

Okuryazarlık kavramı bilgi toplumunun temel yapı taşları arasında değerlendirilmektedir. İnsanlığın varoluş ve öğrenme süreci içerisinde sürekli olarak yenilenen ve gelişen okuryazarlık, hayatın farklı alanlarında farklı yaklaşımlarla tanımlanmaktadır. Bu bağlamda tarihsel süreç içerisinde okuryazarlık ilk olarak biçimsel anlamda bir dile ilişkin okuma ve yazma yetkinliğine sahip olmak olarak ele alınmıştır. Fakat tarihsel süreçte birçok alanda ortaya çıkan yenilik ve gelişmeler okuryazarlığın farklı yaklaşımlarla değerlendirilmesini beraberinde getirmiştir. Örneğin teknolojide meydana gelen gelişmelere ilişkin kullanılan okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı olarak ifade edilirken görsel ve yazılı medyada meydana gelen gelişmeler için kullanılan okuryazarlık ise medya okuryazarlığı olarak ifade edilmektedir (Aytaş ve Kaplan, 2017). Bu çalışmanın da temelini oluşturan finansal araçlar, yatırım, tasarruf vb. gibi finansal konularla ilgili yapılan okuryazarlık tanımı ise finansal okuryazarlık olarak literatürde yerini almıştır (Bozkurt vd., 2019).

Finansal okuryazarlık doğru ve yerinde finansal kararlar almak ve bireylerin arzu ettiği refah düzeylerine ulaşmaları için bilgi, davranış ve tutumların bileşimi olarak tanımlanır (Atkinson ve Messy, 2012). Modern bir toplumda hayatta kalmak için insanların ihtiyaç duyduğu en temel bilgi finansal okuryazarlıktır (Kim, 2001). Finansal okuryazarlık, finansal işlemlere ilişkin bilgi, tutum ve davranışların bireylerin finansal karar verme süreçlerine etkisi düşünüldüğünde, finansal konulara ilişkin bilgilerin, bireylerin finansal tutumlarını etkileyebileceği ve bu tutumlarında zamanla finansal davranışlara dönüşebileceği durumlarla ilgilenir. Dolayısı ile finansal okuryazarlığın temeli finansal bilginin güncelliği ve algılanması ile yakından ilgilidir. Karar verme davranışı bağlamında ele alındığında ise bireyler finansal sistemden elde etmiş oldukları simetrik bilgileri, çevre, alışkanlık ve deneyim gibi tutum değişkenleri ile değerlendirerek finansal davranışlarına yansıtılmaktadır. Bu bağlamda bireylerin finansal davranışlarının rasyonelliği, finansal bilgilerin güncelliği ve güvenilirliğine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde finansal okuryazarlık finansal bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme ve tutum süzgecinden geçirerek rasyonel kararlar aracılığı ile davranışlara yansıtılma yeterliliği olarak değerlendirilebilir.

Dijitalleşme kavramı, finansal ürün ve hizmetlerin dijitalleştirilmesiyle finansal okuryazarlığın önemli bir bileşeni haline gelmiştir (Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD], 2018). Bununla birlikte gelişen teknolojinin hızla ilerlemesi gerçekleştirilen işlemlerin geleneksel yöntemlerden daha çok teknoloji tabanlı dijital yöntemlere ihtiyaç duyulmasını gerektirmiştir. Bu noktada işlemlerin dijital kanallar ve araçlar ile gerçekleştirilmesi, kullanıcılara zaman ve maliyet tasarrufu sağlamaktadır. Ayrıca dijital araçlar kanalı ile işlemlerin daha kısa sürede, daha zahmetsiz bir şekilde gerçekleştirilmesi dijitalleşmenin olumlu yönleri olarak görülmektedir. Diğer taraftan zorunlu olmayan tüketim mallarına dijital kullanım yoluyla daha rahat ulaşılması, ihtiyaç fazlası olan sanal tüketimleri arttırdığı ve beraberinde güvenlik sorunlarına yol açması dijitalleşmenin olumsuz yönleri olarak değerlendirilmektedir. Bu avantajlar ve dezavantajlara sahip olmakla birlikte dijitalleşme, toplumların vazgeçilmez bir tüketim ve iletişim aracı olarak değer görmektedir. Bu nedenle çalışmada finansal okuryazarlığın diğer boyutları olarak dijital finansal davranış ve dijital finansal tutum araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Bu çalışmanın bir diğer amacı da finansal bilgi tutum ve davranışların dijitalleşme üzerindeki etkileşimini de ölçen bir ölçek geliştirmektir.

Bu çalışmanın katkısı, finansal okuryazarlığın boyutları olarak kabul edilen finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış, finansal dijitalleşme ile değerlendiren geçerli ve güvenilir bir ölçeğin geliştirilmiş olmasıdır. Önerilen ölçekte dijital finansal tutum ve dijital finansal davranışın finansal okuryazarlığın önemli boyutları olacağı düşünülmüş ve araştırma modelindeki hipotezler ile bu varsayımlar sınanmıştır. Son olarak araştırma verileri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü'nde eğitim görmekte olan 300 öğrenciye yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanan anket yardımıyla toplanmıştır. Araştırmada

Bankacılık ve Finans bölümünün öğrencilerinin tercih edilmesi sebebi bölümdeki öğrencilerin finansal derslerinin sayısının diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha fazla olmasıdır. Son olarak araştırmaya konu olan finansal okuryazarlık ve dijitalleşme boyutları yapısal eşitlik modeli kurularak sınanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Finansal okuryazarlığın etkileşimde olduğu bir alan dijitalleşmedir. Bu bağlamda gerek finansal bilgi edinme gerekse finansal işlem gerçekleştirme noktasında dijitalleşme önemli bir çalışma sahası olmuştur. Covid-19 salgınıyla birlikte dijitalleşmenin önemi daha da ortaya çıkmıştır (Demirdöğmez vd. 2020: 130). Bankacılık sektöründe de salgının etkilerini azaltmak adına dijital bankacılık alanında yeni girişimlerde bulunulmuştur (Beybur ve Çetinkaya, 2020: 153-154). İnternet teknolojisinin yaygınlaşması, yapay zekâ uygulamalarının önem kazanması ve bu gelişmelerin ticari faaliyetler içerisinde daha çok önem kazanması dijital dönüşümü beraberinde getirmiştir (Bakırtaş ve Ustaömer, 2019: 4). Dijitalleşme hayatın her yerinde yer almakta olup bilgiyi daha etkin kullanabilmek için teknolojinin getirdiği kolaylıkları sunabilme fırsatı sağlar. Dijitalleşmeyle birlikte teknolojiyi, karşılaşılan problemlerin çözümünde kullanabilir ve hayatı kolaylaştırmak, desteklemek veya iyileştirmek için teknolojinin ortaya koyduğu çözümlerden faydalanılabilir (Cabı, 2016: 1230). Sosyal iletişim araçları ve teknoloji kullanımının yaygınlaşması finansal anlamda yeni kavramların türemesini sağlamıştır (Vergi, 2019: 18). Bu anlamda teknolojinin gelişmesiyle istenilen bilgiye ulaşım kolaylaşmıştır. Ancak ulaşılan bilgileri anlamak ve uygulamaya dökmek belli bir eğitim ve uzmanlık gerektirir. Ülke ekonomisinde meydana gelen değişimleri anlamak ve oluşan yeni duruma göre hızlı kararlar almak, etkili bir tutum ve davranış sergilemek, yetkin bir düzeydeki finansal bilgi ve eğitim ile mümkündür (Teyyare vd., 2018: 100). Dünya ekonomisindeki değişimler sonucunda uygulanan Bretton-Woods (sabit döviz kuru) sisteminin kullanılmaması sonucunda piyasalar globalleşmiş ve finans piyasalarında rekabet hızlanmış ve dijitalleşme önem kazanmıştır (Yılmaz ve Tuncay, 2012: 345).

Teknolojik gelişmelerin hızlanması bilgisayar ve iletişimde yeniliklerin ortaya çıkması yapılan işlem fiyatlarının ve bilgilerin şeffaf olmasına ve maliyetlerin azalmasına yol açmıştır. Ticarete sınırların kalkması sermayenin hareketliliğine neden olmuştur. İnsanlar yatırımlarını daha uygun kaynak ve işgücü bulabilecekleri yerlere yönlendirmişlerdir (Yılmaz ve Tuncay, 2012: 345). Teknolojik gelişmeler ve finansal sektörün her geçen gün kendisini hızla yenilemesi, bireyleri daha fazla ve karmaşık finansal ürün ve hizmetlerle karşı karşıya bırakmaktadır. Basit bir kredi kartı faizinin hesaplanması veya kredi masrafları maliyetleri arasında yapılabilecek karşılaştırma hesaplamaları gibi konularda, bireyler sadece finansal okuryazarlık düzeylerinin geliştirilmesiyle daha çok bilgiye sahip olacaklardır (Saraç, 2014: 9).

Güncel ekonomik ve finansal gelişmelerin izlendiği kaynakların başında internet ve telefon gelmektedir. Ekonomik ve finansal gelişmelerin takip edildiği kaynaklara yaş ve cinsiyet beraber ele alınarak bakıldığında, internetin toplam oranı %65,7 olarak belirlenmiştir. Bu durum gelişen teknoloji çağında öğrencilerin çoğunluğunun internete erişiminin olduğunu ve interneti hayatlarında aktif olarak kullandıklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin ekonomik ve finansal kaynakları takip etme sıklığına bakıldığında ise %15,1'i gelişmeleri internette sonra telefonda takip etmektedir. Bu durum da hayatımıza akıllı telefonların girmesiyle birlikte, gençlerin de akıllı telefonlarını aktif bir şekilde kullanılmasıyla açıklanabilir (Saraç, 2014:45).

Teknolojinin gelişmesiyle en popüler teknolojik enstrüman cep telefonlarıdır. Akıllı telefon kullanıcı sayısının sürekli artması, farklı sektörlerin de gelişmesine olanak sağlamıştır. Finans sektörü de bu teknolojik gelişmelerden yararlanmış mobil uygulamalarla bankacılığa yeni bir kanal kazandırmıştır. Mobil bankacılığın ulaşılabilirliğinin daha kolay olması ve şube maliyetlerine kıyasla

masrafsız olması nedeniyle bankalar mobil uygulamaları her geçen gün geliştirmektedir. Mobil bankacılığın kullanımının artmasını etkileyen faktörlere, kişilerin teknolojiye olan güveninin azlığı ve şubede ürün çeşitliliğinin fazla olması söylenebilir (Szopiński, 2016: 6; akt. Çam ve Çam, 2016: 99-100). Elektronik ve mobil bankacılık hizmetleriyle de şubeye ihtiyaç duymadan bankacılık hizmetinin kullanılması sonrası işlemler hızlanmış, finansal ürün çeşitliliği artmıştır (Öncüler, 2018: 43). Bütün bu gelişmeler dijitalleşme kavramının finansal okuryazarlığın önemli bir unsuru olduğu gerçeğini ortaya çıkarmıştır.

Finansal okuryazarlık bilincini kazandıracak programlar ve yayınlar ise finansal bilgiyi topluma ulaştırarak dijital tabanlı sistemler sayesinde finansal okuryazarlığın görsel ve işitsel olarak etkilenmesine ve gelişmesine katkı sağlayacaktır (Hayta, 2011: 255). Bundan dolayı, bu çalışmada dijital finansal davranış ve tutumların finansal okuryazarlığın önemli bir boyutu olduğu kanısını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada bu kavramsal boyut, finansal okuryazarlık çerçevesinde incelenmiştir.

Finans okuryazarlık literatüründe finansal okuryazarlığın bileşenlerinin tanımlandığı ve bu konuda yapılan bazı araştırmalar Tablo 1’de özetlenmiştir. Kershaw ve Webber (2008) yaptıkları çalışmada finansal değerlendirme aracı geliştirmişlerdir. Huston (2010) çalışmasında finansal okuryazarlığı genel olarak 4 kategoride incelemiştir. Bunlar sırasıyla parayla ilgili temel bilgiler, borçlanma, yatırım, kaynaklarını korumak olarak ifade etmiştir. Remund (2010) çalışmasında finansal okuryazarlığı, finansal kavramlar bilgisi, finansal kavramlar arasında iletişim kurma, bireysel finansal yönetim, finansal karar alma becerisi ve finansal planlama olmak üzere 5 kategoride incelemiştir. Lusardi ve Mitchell (2011) yaptıkları çalışmada bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini 3 temel matematiksel problemle ölçmüşlerdir. Atkinson ve Messy (2012) çalışmasında ise finansal okuryazarlık boyutları finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum olarak ele alınmıştır.

Tablo 1: Literatürdeki Finansal Okuryazarlık Bileşenleri

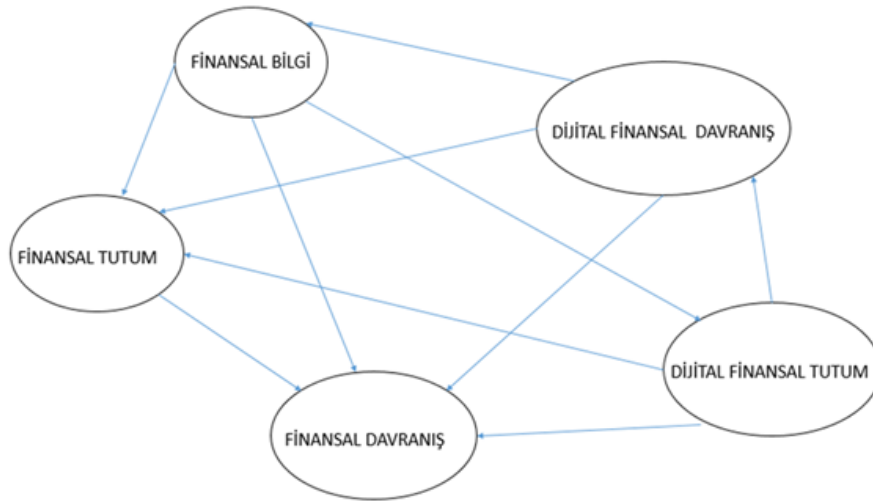
Finansal Okuryazarlık Tanımlamaları	Araştırmacı ve Araştırma Yılı
<ul style="list-style-type: none"> Günlük finansal kararlar Finansal yargı Emlak yönetimi Borç yönetimi Kaynak desteği	Kershaw ve Webber (2008)
<ul style="list-style-type: none"> Parayla ilgili temel bilgiler Satın alma gücü Finansal muhasebe kavramları Borçlanma, tüketici kredileri veya ipoteklerin kullanımı Kredi kartı kullanımı Hisse senetleri ve tahviller Yatırım fonlarının kullanılması Finansal risk yönetimi Sigorta türleri	Huston (2010)
<ul style="list-style-type: none"> Finansal kavramlar bilgisi Finansal kavramlar arasında iletişim kurma Bireysel finansal yönetim Finansal karar alma becerisi Finansal planlama	Remund (2010)
<ul style="list-style-type: none"> Faizle ilgili problemleri yapabilme becerisi Enflasyon problemi Risk	Lusardi ve Mitchell (2011)
<ul style="list-style-type: none"> Finansal Bilgi Finansal Davranış Finansal Tutum	Atkinson ve Messy (2012)

Bu kavramlar arasında, finansal bilgi tüketicilerin temel finans konularında yeterli teorik bilgiye sahip olması olarak değerlendirilebilir (Eker, 2017: 46-47). Finansal tutumda bireylerin gelecek planlarını, birikimlerini ve tasarruflarını ilgilendiren konularda, bireylerin varlıklarını dikkatli ve idareli kullanma gibi daha önce yaşadığı deneyimlerden faydalanılarak düzenli bir tavırla hareket etmeleri olarak tanımlanır (Kılcan ve Ergür, 2019: 61). Bu nedenle finansal tutum finansal okuryazarlığın önemli bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Örneğin insanlar gelecekleri için biriktirme konusunda oldukça olumsuz bir tutuma sahiplerse, bu davranışı sergileyemeyebilirler (OECD, 2013). Finansal davranışı ise, geniş çerçeveye bireyin hayatı süresince karşılaşacağı mali analiz, tasarruf, bütçe, borçlanma ve kredi gibi konularda etkin kararlar alıp yönetebilmesi olarak tanımlanabilir. Bu kararları verirken birey, finansal bilgisi dâhilinde tercihlerini yapmakta ya da davranışta bulunmaktan kaçınmaktadır (Eker, 2017:49). Bu nedenle bireyin davranışı, finansal refahı üzerinde de önemli bir etkiye sahip olacaktır (OECD,2013). Dijitalleşmenin yaygınlaşması ve öneminin artması ise istenilen bilgiye ulaşımı daha da kolaylaştırmıştır. Bundan dolayı, bu çalışmada dijital okuryazarlık yoluyla elde edilecek dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış boyutları kavramsal çerçeveye dahil edilmiştir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada Finansal okuryazarlık ve dijitalleşme için geliştirilen ölçeğin araştırma modeli Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırmanın hipotezleri sırasıyla aşağıdaki gibidir:

H_1 : Öğrencilerin finansal bilgilerinin, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_2 : Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal bilgileri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_3 : Öğrencilerin finansal tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H_4 : Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, dijital finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₅: Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₆: Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı etkisi vardır.

H₇: Öğrencilerin finansal bilgilerinin, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₈: Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₉: Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H₁₀: Öğrencilerin finansal bilgilerinin, dijital finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

3.2. Veri Toplama

Bu çalışmada, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencilerinin, finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutumları ile dijital finansal tutum ve dijital finansal davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik güvenli ve geçerli bir ölçek geliştirmek için, öncelikle 64 sorudan meydana gelen bir anket yüz yüze görüşme tekniği ile öğrencilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler analiz edilmiş olup, ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliğini sağlamak için ilk ankette yer alan bazı sorular çıkarılarak 31 soruluk ikinci bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler tekrar analiz edilmiş ve analiz sonuçlarına göre anket soruları yeniden hazırlanarak toplam 35 soruluk üçüncü ve nihai bir anket formu oluşturulmuştur.

Finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum sorularının oluşturulmasında literatürdeki finansal okuryazarlık çalışmalarında kullanılan maddelerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış ölçeğinde Gerek ve Kurt (2011)'un ekonomik okuryazarlık ölçeğindeki ekonomik bilgi boyutundan yararlanılmıştır. Ekonomik bilgi bu çalışmada finansal bilgi boyutu olarak kullanılmıştır. Sarıgül (2015)'in finansal okur yazarlık tutum ve davranış ölçeğinden yararlanılmıştır. Demir vd. (2016) tarafından geliştirilen mali durum yönetim ölçeğinden, finansal okuryazarlık boyutları olarak kullanılan finansal davranış ve finansal tutum sorularından faydalanılmıştır. Dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış maddeleri ise Altun (2005) ve Demir vd. (2016) yaptıkları çalışmalardan faydalanılarak oluşturulan maddeler finansal dijitalleşme kavramı çerçevesinde yorumlanarak oluşturulmuştur.

Son olarak ölçek formu “Kesinlikle Katılmıyorum” (1), “Katılmıyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Katılıyorum” (4) ve “Kesinlikle Katılıyorum” (5) şeklinde beşli likert tipinde hazırlanmıştır. İki bölümden oluşan anketin; birinci safhasında öğrencilerin demografik özelliklerle ilgili sorulara yer verilmiştir. İkinci safhasında ise öğrencilerin finansal bilgi düzeylerini, finansal tutumlarını, finansal davranışlarını ve finansal dijitalleşmelerini değerlendirmek için sorular yöneltilmiştir.

Araştırmanın katılımcıları, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. 2019-2020 Eğitim öğretim yılı güz dönemi içerisinde öğrenim görmekte olan ve finans dersleri olan 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden seçilen ve toplam 300 öğrenci ile yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasından elde edilen veriler, SPSS 23.0 ve AMOS 23.0 paket programları kullanılarak yapısal eşitlik modeli yöntemiyle analiz edilmiştir.

3.3. Veri Analizi

Üniversite öğrencilerinin finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış boyutları ile bu çalışmada geliştirilerek elde edilen dijital finansal tutumları ve dijital finansal davranış boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere, 35 soruluk anket 300 bankacılık ve finans bölümü öğrencisine uygulanmıştır. Ölçekte ilk olarak düzeltilmiş madde toplam korelasyonları, maddelerin ayırt edicilik düzeylerini ve toplam puanı yordama gücünü tespit etmek için hesaplanmıştır. Daha sonra maddelere açımlayıcı faktör analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA ile araştırmacılar; faktörlerin sayısı, maddelere ilişkin gizil faktör sayısı, regresyon katsayıları, model veya faktörlerin birbirleriyle ilişkili olup olmadığı hakkında önceden bir bilgiye sahip değildir. Bu nedenle AFA genellikle bir açıklayıcı ve tanımlayıcı bir süreci içeren analizdir (Yılmaz ve Çelik, 2009: 53). AFA, değişkenler arasındaki ilişkiler veya boyutlar hakkında bilgi toplamak için araştırmanın ilk aşamalarında kullanılır (Balcı ve Ahi, 2017: 199). Analiz sonucunda boyutlar finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış olarak isimlendirilmiştir.

Boyutların faktör yapılarına uygunluğu test etmek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmış olup, araştırma için kurulan hipotezler yapısal eşitlik modeliyle sınanmıştır. DFA ile, ölçek geliştirme ve ölçek geçerlilik analizlerinde kullanılan ve araştırma aşamasında belirlenmiş veya tasarlanmış bir yapının doğrulanmasını amaçlanmaktadır (Bayram, 2010: 42). DFA, gözlenen değişkenler ile gizli değişkenler arasındaki yapısal ilişkileri, bir model aracılığı ile tahmin ve test eden bir yöntemdir. Gözlenen değişkenler alt kümesi ile gizli değişkenler arasındaki ilişkileri ele alan yapıları test ederek modellerin uygunluğu test edilmektedir. DFA; eğilim, beğeni, tutum-davranış ve duygu-durum fenomeninin yapısal özelliklerini/alt bileşenlerini/segmentlerini belirli modele göre belirlemek/test etmek ve doğrulamak amacıyla uygulanır (Özdamar, 2016: 231). DFA, AFA dan elde edilen faktörlerin, belirlenen faktör yapılarına uygunluğunu hipotez ile sınanan faktör analizidir (Karagöz, 2016: 1000). Bu nedenle, araştırma verilerine DFA'da uygulanmıştır. Son olarak geliştirilen ölçeğin güvenilirlik analizleri yapılarak araştırmanın analizleri tamamlanmıştır.

4. BULGULAR

Çalışmadan elde edilen bulgular, beş alt başlıkta incelenmiştir. Finansal okuryazarlık ve dijitalleşme ölçeği için, madde analiz, AFA, DFA, araştırma modelinin hipotezleri ve güvenilirliğe ilişkin bulgular sırasıyla verilmiştir.

4.1. Madde Analizi Bulguları

Ankete katılan katılımcılara sorulan maddeler ve bu maddelere verilen cevaplarının madde yüzde analizleri Tablo 2'de verilmiştir. Buna göre, yapılan madde yüzde analizleri sonucunda, öğrencilerin tasarruf yapmanın öneminin bilincinde olduğu ve ödeme ahlakına sahip oldukları söylenebilir. Bununla birlikte öğrencilerin finansal işlemlerde mobil bankacılığı tercih ettiği ve dijitalleşmenin finansal işlemlerin tutum ve davranışlarında etkili olduğu söylenebilir. Finansal bilgi anlamında ise öğrencilerin en az %40'nın enflasyon oranlarındaki değişimi, dış ekonomik gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını, faiz oranlarının piyasaya etkisini, gelir dağılımı ve ekonomi ilişkisini ve ekonomik tercihlerdeki fayda ve maliyet analizlerini anlayabildikleri görülmüştür.

Tablo 2: Maddelerin Yüzdeler Analizi

1-Kesinlikle Katılmıyorum 2-Katılmıyorum 3-Kararsızım 4-Katılıyorum 5-Kesinlikle Katılıyorum	1	2	3	4	5
1. Enflasyon oranlarındaki değişimin ne ifade ettiğini anlayabilirim.	0,03	0,03	0,26	0,41	0,27
2. Dış ekonomik gelişmelerin ülke ekonomisine yansımalarını yorumlayabilirim.	0,04	0,07	0,30	0,42	0,17
3. Faiz oranlarının piyasaya etkisini anlayabilirim.	0,04	0,04	0,23	0,51	0,19
4. Gelir dağılımı-ekonomi ilişkisini anlayabilirim.	0,02	0,05	0,25	0,46	0,23
5. Ekonomik tercihlerimin fayda ve maliyetlerini karşılaştırabilirim.	0,02	0,05	0,14	0,43	0,35
6. Alışveriş yaparken fiyatları kıyaslarım.	0,01	0,03	0,03	0,17	0,76
7. Bir şey satın alırken finansal durumumu dikkate alırım.	0,01	0,01	0,09	0,20	0,69
8. Gelecek için finansal hedefler belirlemek önemlidir.	0,01	0,03	0,05	0,24	0,67
9. Aylık para tasarruf etmek önemlidir.	0,02	0,02	0,06	0,20	0,71
10. Paramı idare etme şeklim geleceğimi etkileyecektir.	0,01	0,02	0,06	0,20	0,72
11. Aylık harcama planına sahip olmak önemlidir.	0,01	0,02	0,04	0,25	0,69
12. Finansal bilginin artması finansal tutumu olumlu etkiler.	0,01	0,02	0,10	0,33	0,55
13. Beklenmedik durumlar için kenara para koyulması gerekir.	0,02	0,01	0,01	0,20	0,77
14. Düzenli olarak tasarruf yapılmalıdır.	0,01	0,01	0,09	0,33	0,55
15. Tercih edeceğim ürüne karar verirken ihtiyacımı göz önünde bulundururum.	0,03	0,03	0,13	0,26	0,55
16. Fazladan ödemelerden kaçınmak için kredi kartı borcumu zamanında öderim.	0,04	0,03	0,11	0,27	0,55
17. Kişisel harcamalarımı kontrol ederim.	0,01	0,02	0,10	0,35	0,51
18. Harcamalarımın yönetimini etkileyen uzun vadeli finansal hedefler belirlerim.	0,04	0,08	0,31	0,33	0,24
19. Harcamalarımı bir plan dahilinde takip ederim.	0,03	0,09	0,22	0,39	0,26
20. Faturalarımı zamanında (gecikmesiz) öderim.	0,01	0,03	0,10	0,27	0,59
21. Finansal bilginin artması finansal davranışı olumlu etkiler.	0,01	0,01	0,12	0,32	0,54
22. Taksitli satın almada, internet üzerinden uygun kredi tekliflerini karşılaştırırım.	0,02	0,02	0,08	0,22	0,66
23. Büyük tutarlı bir satın alma yapmadan önce internet üzerinden fiyat karşılaştırması yaparım.	0,05	0,05	0,24	0,29	0,37
24. Finansal bilgi ihtiyacında internet kanalından yararlanıyorum.	0,01	0,03	0,12	0,32	0,52
25. Telefonumda en az bir bankanın bankacılık uygulaması yüklüdür.	0,01	0,01	0,03	0,11	0,84
26. Bankacılık işlemlerini ATM kanalı ile yaparım.	0,07	0,09	0,25	0,29	0,30
27. Bankacılık işlemlerini internet veya mobil bankacılık kanalı ile yaparım.	0,01	0,03	0,06	0,24	0,67
28. Bankacılık işlemlerini şube aracılığı ile yaparım.	0,20	0,25	0,27	0,17	0,12
29. Gelecekte finansal işlemlerin tamamen dijital kanallardan yapılacağını düşünüyorum.	0,02	0,03	0,07	0,22	0,66
30. Finansal işlemlerdeki akıllı uygulamaların güvenli olduğunu düşünüyorum.	0	0,03	0,23	0,35	0,39
31. Dijital bankacılık işlemlerini yapabilmek için daha fazla finansal bilgi sahibi olmam gerektiğini düşünüyorum.	0,05	0,12	0,18	0,30	0,35
32. Dijital bankacılığın finansal işlemlerin daha pratik ve ulaşılabilir olmasını sağlayacağını düşünüyorum.	0,01	0,02	0,09	0,30	0,59
33. Dijital bankacılığın kişilerin finansal ürün çeşitliliğini arttırdığını düşünüyorum.	0	0,02	0,17	0,38	0,43
34. Sigortacılık işlemlerini dijital kanallar aracılığı ile gerçekleştiririm.	0,12	0,14	0,29	0,24	0,21
35. Finansal işlemlerde dijitalleşmenin artması finansal bilgi düzeyini olumlu etkiler.	0,03	0,05	0,18	0,30	0,44

Ölçeğin toplana-bilirlik özelliğinin bozulmaması için soru ile bütün arasındaki korelasyon katsayılarının negatif olmaması ve 0,25'ten büyük olması istenmektedir (Karagöz, 2016: 947). Tablo 3'te maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon analiz sonuçları verilmiştir. Analiz sonucuna göre Madde 25, Madde 26, Madde 28 ve Madde 31; madde düzeltilmiş toplam korelasyonlarının 0,25'ten düşük olmaları ve ölçeğin iç güvenilirliğini düşürmeleri nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır.

Tablo 3: Düzeltilmiş Madde-Toplam Korelasyon Analizi Sonuçları

	Düzeltilmiş Madde- Toplam Korelasyonları
Madde 1	,389
Madde 2	,352
Madde 3	,318
Madde 4	,428
Madde 5	,405
Madde 6	,376
Madde 7	,519
Madde 8	,558
Madde 9	,437
Madde 10	,522
Madde 11	,508
Madde 12	,531
Madde 13	,437
Madde 14	,545
Madde 15	,482
Madde 16	,384
Madde 17	,478
Madde 18	,507
Madde 19	,487
Madde 20	,352
Madde 21	,516
Madde 22	,344
Madde 23	,365
Madde 24	,418
Madde 25	,224
Madde 26	,205
Madde 27	,270
Madde 28	,084
Madde 29	,336
Madde 30	,327
Madde 31	,157
Madde 32	,524
Madde 33	,454
Madde 34	,276
Madde 35	,388

4.2. Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

AFA için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett'in Küresellik testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0,794
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2456,730
	<i>df</i>	351
	<i>p</i>	,000

Buna göre, KMO değeri 0,794 ve Bartlett test istatistiğinin değeri ise $\chi^2 = 2456,730$ ve $p = ,000$ olduğu görülmüştür. Bu değerler elde edilen verilere AFA'nın uygulanabileceği sonucunu gösterir.

Çalışmanın faktör sayısı 5 olarak seçilmiş olup boyutların birbiriyle ilişkisi olduğu düşünüldüğünden döndürme yöntemi olarak promax yöntemi seçilmiştir. Burada örüntü (pattern) matris tablosundan, binişik maddeler sırasıyla analizden çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Maddelerin çıkarılmasında, farklı faktörlerde toplanan yüksek faktör yükleri arasında 0,1'den küçük

olan maddeler (Madde 21, Madde 12, ve Madde 27) analizden çıkarılarak analize devam edilmiştir (Büyüköztürk, 2002: 476-477).

Son olarak elde edilen ölçeğin faktör yapısı Tablo 5’de verilmiştir. Finansal bilgi faktörünü oluşturan maddeler; Madde1, Madde 2, Madde 3, Madde 4, Madde 5’tir. Finansal tutum faktörünü oluşturan maddeler; Madde 6, Madde 7, Madde 8, Madde 9, Madde 10, Madde 11, Madde 13, Madde 14’tür. Finansal davranış faktörünü oluşturan maddeler; Madde 15, Madde 16, Madde 17, Madde 18, Madde 19 ve Madde 20’dur. Dijital finansal tutum faktörünü oluşturan maddeler; Madde 29, Madde 30, Madde 33, Madde 34, Madde 35’tir. Dijital finansal davranış faktörünü oluşturan maddeler ise Madde 22, Madde 23, Madde 24 ve Madde 32’dir. Açıklanan toplam varyans yüzde %51 olarak bulunmuştur. Bu sonuç AFA çalışmalarında yeterli kabul edilmektedir.

Tablo 5: Finansal Okuryazarlık ve Dijitalleşme Ölçeğinin Faktör Yapısı

	Boyutlar				
	Finansal Bilgi	Finansal Tutum	Finansal Davranış	Dijital Finansal Tutum	Dijital Finansal Davranış
Madde1	,81				
Madde2	,81				
Madde3	,84				
Madde4	,79				
Madde5	,58				
Madde6		,44			
Madde7		,41			
Madde8		,60			
Madde9		,82			
Madde10		,80			
Madde11		,68			
Madde13		,60			
Madde14		,67			
Madde15			,56		
Madde16			,59		
Madde17			,59		
Madde18			,66		
Madde19			,72		
Madde20			,59		
Madde29				,48	
Madde30				,49	
Madde33				,68	
Madde34				,69	
Madde35				,79	
Madde22					,85
Madde23					,68
Madde24					,68
Madde32					,42
Toplam açıklanan varyans					%51

4.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Bu çalışmada yapısal eşitlik modellemesi ile hipotez testlerine geçmeden önce tüm faktörlerin tek bir ölçüm modelinde bulunması gerekir. Bu nedenle finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, dijital finansal davranış ve dijital finansal tutumun olduğu ölçüm modeli için DFA uygulanmıştır. Sonrasında yapısal eşitlik modeliyle hipotezler test edilmiştir.

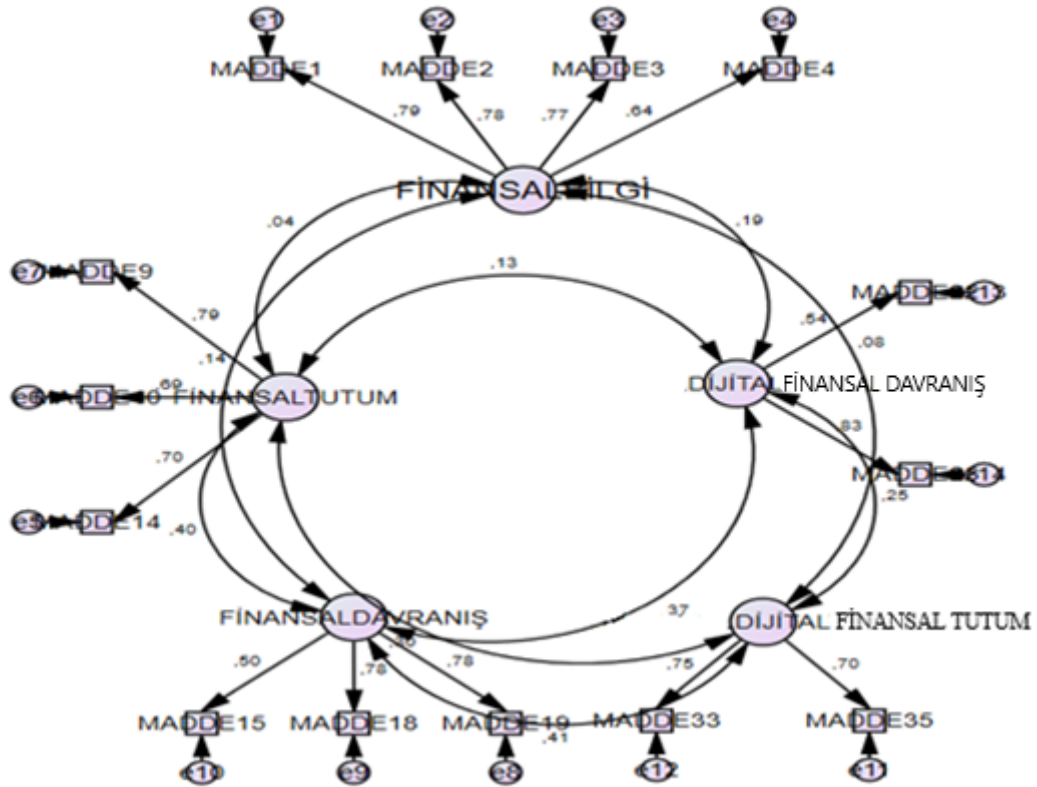
Ölçekte başlangıçta 35 madde yer almış olup, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları 0,25’ten küçük olan 4 madde, madde analizinde, 3 madde AFA’da çıkartılmış ve 28 madde ile analize devam edilmiştir. Sonrasında yapılan analizlerde hata varyansları yüksek ve modelin yeterli uyum değerlerine sahip olmaması nedeniyle sırasıyla, Madde 34, Madde 6, Madde 7, Madde 30, Madde 32,

Madde 29, Madde 20, Madde 16, Madde 5, Madde 17, Madde 8, Madde 13, Madde 24 ve Madde 11 sırasıyla analizden çıkarıldığında elde edilen modelin uyum değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Araştırma Modelinin DFA Uyum Değerleri

	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
χ^2 / df	0-2	2-3	1,89	Mükemmel Uyum
RMSEA	$\leq,05$	$\leq,08$	0,05	Mükemmel Uyum
CFI	$\geq,95$	$\geq,90$	0,95	Mükemmel Uyum
TLI	$\geq,95$	$\geq,90$	0,93	Kabul edilebilir Uyum
GFI	$\geq,90$	$\geq,85$	0,95	Mükemmel Uyum
AGFI	$\geq,90$	$\geq,85$	0,91	Mükemmel Uyum

Tablo 6’da finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış boyutları ölçeğinin uyum indeks değerlerine bakıldığında, χ^2 / df , RMSEA, CFI, GFI ve AGFI değerlerinin mükemmel uyum düzeyine sahip olduğu, TLI değerinin de kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğu için ölçeğin uyumunun mükemmel düzeyde olduğu söylenebilir (Schermelleh-Engel vd., 2003; Bollen, 1990; Hu ve Bentler, 1999). Kavramsal model diyagramı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2: Doğrulayıcı Faktör Analizi

Tablo 7’de ise boyutlar (faktörler) arası korelasyon değerleri ve *p* değerleri verilmiştir.

Tablo 7: Boyutlar Arası Korelasyon Değerleri

			<i>r</i>	<i>p</i>
FİNANSAL BİLGİ	↔	FİNANSAL TUTUM	,045	,533
FİNANSAL BİLGİ	↔	FİNANSAL DAVRANIŞ	,140	,055
FİNANSAL BİLGİ	↔	DİJİTAL FİNANSAL TUTUM	,079	,305
FİNANSAL BİLGİ	↔	DİJİTAL FİNANSAL DAVRANIŞ	,194	,025
FİNANSAL TUTUM	↔	FİNANSAL DAVRANIŞ	,402	***
FİNANSAL TUTUM	↔	DİJİTAL FİNANSAL TUTUM	,303	***
FİNANSAL TUTUM	↔	DİJİTAL FİNANSAL DAVRANIŞ	,135	,105
FİNANSAL DAVRANIŞ	↔	DİJİTAL FİNANSAL TUTUM	,412	***
FİNANSAL DAVRANIŞ	↔	DİJİTAL FİNANSAL DAVRANIŞ	,374	,001
DİJİTAL FİNANSAL TUTUM	↔	DİJİTAL FİNANSAL DAVRANIŞ	,255	,014

Tablo 7 yorumlandığında, elde edilen sonuçlar sırasıyla;

- Finansal bilgi ile finansal tutum arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,045$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Finansal bilgi ile finansal tutum arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan birini artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Tutumlar doğuştan gelmemekte olup sonradan oluşmaktadır. Dolayısıyla hayat boyunca öğrenilen bilgiler zihinde depolanarak tutumların yönünü belirlemekte ancak zihinsel düşünce üzerindeki etkisi her zaman yüksek olmayabilir. p değeri %5 önem seviyesinden büyük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlı değildir.
- Finansal bilgi ile finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,140$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Finansal bilgi ile finansal davranış arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. İnsanların yaşamları boyunca öğrendikleri bilgi ve tecrübeler onların karar ve davranışlarını etkiler. Her davranışın birçok nedeni vardır ve her öğrenilen yeni bilgi ile bu karmaşa artmaktadır. İnsanların çoğu zaman finansal davranışlarını bilgiden daha çok deneyim ve tecrübelerine göre gerçekleştirmeleri, finansal bilgi ve davranış arasındaki ilişkinin düşük seviyede olmasına sebep olmaktadır. p değeri %5 önem seviyesinden büyük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlı değildir.
- Finansal bilgi ile dijital finansal tutum arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,079$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Finansal bilgi ile dijital finansal tutum arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Bilgi ile tutum kavramları birbiriyle ilişkili kavramlardır. Örneğin birey, bankacılık işlemlerinin internetten daha güvenli olduğu bilgisine sahipse bu tutumu etkileyecek ve kişi kredi ödemesini yaparken şube yerine internet bankacılığını tercih edebilecektir. Bu bağlamda dijital işlemlerde yaşanabilecek güvenlik sorunlarına ilişkin önyargılar, bilginin dijital tutuma yansımaları etkileyecektir. p değeri %5 önem seviyesinden büyük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlı değildir.
- Finansal bilgi ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,194$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Finansal bilgi ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. İnsanlar doğduğu günden beri bilgiyi arama öğrenme ve kullanma ihtiyacı hisseder. Zaman bilim ve teknoloji çağı olduğu için bilgiye ulaşmak internet sayesinde daha pratik bir hal almıştır. Her bireyin evinde ya da kolayca ulaşabileceği bir yerde internet bulunmakta ve kullanım yaşı da çok küçük yaşlardan itibaren başlamaktadır. Dolayısıyla insanlığın bilgi

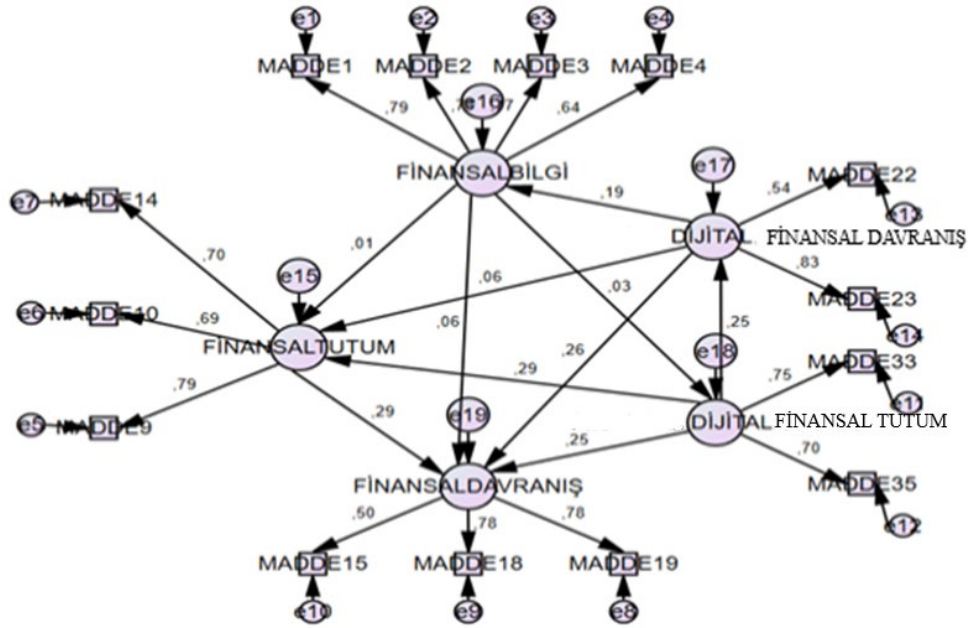
arayış ve kullanım isteği devam ettikçe dijital finansal davranış oranı da her zaman yukarı yönlü bir ivme kazanacaktır. p değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.

- Finansal tutum ile finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,402$ olduğundan orta derece ve pozitif korelasyon vardır. Finansal davranış ile finansal tutum arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Tutum ve davranışlar genel olarak uyumludur ancak insanlar bazen düşündükleri gibi davranmaktan kaçınırlar. Burada çevrenin düşünce yapısı, örf ve geleneklerde tutumun davranışa yansımaları etkileyen faktörlerdendir. p değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.
- Finansal tutum ile dijital finansal tutum arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,303$ olduğundan orta derece ve pozitif korelasyon vardır. Finansal tutum ile dijital finansal tutum arasındaki ilişki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. İnsanların aklında ne olduğu ve isteklerinin ne olduğunun kişinin özgür iradesi ile söylemedikçe bilinmesi imkansızdır. Ancak bilgi ile kişilere yön verilebilir. Örneğin emekli bir kişi elektrik, su faturalarını banka aracılığı ile internetten masrafsız ve yorulmadan ödeyebileceğini öğrendiğinde kendi rahatı için dijital kullanıma yönelebilir. p değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.
- Finansal tutum ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,135$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Finansal tutum ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Teknoloji geliştikçe daha önce banka şubesine gitmeden yapamadığımız işlemler, internet bankacılığı aracılığı ile daha az emek harcayarak ve zamandan tasarruf edilerek çözülebilmektedir. Artık birçok banka işlemlerin hızlı, güvenilir ve az masraflı yürümesi için dijital işlemlerin gelişmesi için yatırım yapmaktadır. Buda insanları dijital işlemlerini gerçekleştirirken dijital finansal davranışlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ancak p değeri %5 önem seviyesinden büyük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlı değildir.
- Finansal davranış ile dijital finansal tutum arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,412$ olduğundan orta derece ve pozitif korelasyon vardır. Finansal davranış ile dijital finansal tutum arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Aktif finansal işlemlerle ilgilenen kişiler işlemlerini hızlı, güvenilir ortamlarda gerçekleştirmek isterler. Bunun bir yolu internet kullanımınıdır ve dolayısıyla anlık al-sat işlemi yapan kişiler, problemin çözümünde dijital bankacılığı tercih edebilirler. p değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.
- Finansal davranış ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,374$ olduğundan orta derece ve pozitif korelasyon vardır. Finansal davranış ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. Finansal konularda bilgisi olan bireyler yatırım, tasarruf gibi işlemlerde daha aktiftirler. Dolayısıyla paralarını hızla değerlendirebilecekleri kanallar ararlar. Bunun günümüzde en pratik yolu ise dijital kanallardır. Örneğin kişi parasını borsada değerlendirmek istediğinde yatırımını internetten takip edip yeni paylara yatırımlar yapabilir ve bu işlemlerde bireyleri dijital finansal davranışa yönlendirebilir. p değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.
- Dijital finansal tutum ile dijital finansal davranış arasındaki ilişkinin derecesi $r = ,255$ olduğundan zayıf ve pozitif korelasyon vardır. Dijital finansal tutum ile dijital finansal

tutum arasındaki ilişkinin yönü aynıdır. Bu sonuç boyutlardan biri artıyorken diğer boyutunda arttığını gösterir. İnternetin hayatımızın her alanında ve dijitalleşmenin bu kadar yaygın olması dijital finansal tutum ve davranışı da arttırmaktadır. *p* değeri %5 önem seviyesinden küçük olduğu için korelasyon katsayısı istatistiki olarak anlamlıdır.

4.4. Hipotez Testi Bulguları

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin DFA'dan elde edilen finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış, dijital finansal tutum ve dijital finansal davranışları arasındaki ilişkiyi analiz etmek amacıyla araştırma modelindeki hipotezler test edilmiştir. Bu amaçla geliştirilen yapısal eşitlik modeli AMOS 23.0 paket programından faydalanılarak analiz edilmiş ve Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3: Yapısal Eşitlik Modeli

Önerilen yapısal eşitlik modelinin katsayıları ve *p* değerleri Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Yapısal Eşitlik Modeli Hipotez Sonuçları

Hipotezler				β	<i>p</i>	Sonuç
H_1	Finansal Tutum	←	Finansal Bilgi	,011	,885	Red
H_2	Finansal Bilgi	←	Dijital Finansal Davranış	,186	,020	Kabul
H_3	Finansal Davranış	←	Finansal Tutum	,288	***	Kabul
H_4	Dijital Finansal Davranış	←	Dijital Finansal Tutum	,249	,016	Kabul
H_5	Finansal Davranış	←	Dijital Finansal Davranış	,259	,001	Kabul
H_6	Finansal Tutum	←	Dijital Finansal Tutum	,287	,001	Kabul
H_7	Finansal Davranış	←	Finansal Bilgi	,057	,397	Red
H_8	Finansal Davranış	←	Dijital Finansal Tutum	,254	,004	Kabul
H_9	Finansal Tutum	←	Dijital Finansal Davranış	,060	,463	Red
H_{10}	Dijital Finansal Tutum	←	Finansal Bilgi	,032	,693	Red

Tablo 8’de verilen H_2, H_3, H_4, H_5, H_6 ve H_8 hipotezlerinden elde edilen bulgular sırasıyla:

- H_2 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal bilgileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.
- H_3 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin finansal tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.
- H_4 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, dijital finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.
- H_5 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.
- H_6 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.
- H_8 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden küçük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal tutumlarının, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucu kabul edilmiştir.

H_1, H_7, H_9 ve H_{10} hipotezlerinden elde edilen bulgular sırasıyla:

- H_1 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden büyük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin finansal bilgilerinin, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.
- H_7 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden büyük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin finansal bilgilerinin, finansal davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.
- H_9 hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden büyük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin dijital finansal davranışlarının, finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.
- H_{10} hipotezi test edildiğinde p değerinin %5 önem seviyesinden büyük olması nedeniyle hipotez kabul edilmektedir. Öğrencilerin finansal bilgilerinin, dijital finansal tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, öğrencilerin finansal bilgilerini, finansal tutumlarına, dijital finansal tutumlarına ve finansal davranışlarına yansıtamadığı söylenebilir. Benzer şekilde, dijital finansal davranışlarının da finansal tutumlarına yansımadağı, fakat öğrencilerin dijital finansal davranışlarının finansal bilgi ve finansal davranışlarına yansıttığı söylenebilir. Bu nedenle dijitalleşmenin öğrenciler için finansal bilgi ve finansal davranışta etkin bilgi öğrenme ve kararlar alabilme aracı olarak olumlu etki yapacağı düşünülmektedir.

4.5. Güvenirlğe İlişkin Bulgular

Tablo 9’da ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla Cronbach alfa (α) ve ortalama açıklanan varyans (Average Variance Extracted, AVE) değerlerine yer verilmiştir.

Tablo 9: Ölçeğe İlişkin Güvenirlik Bulguları

Boyutlar	Cronbach alfa (α)	AVE
Finansal Bilgi	0,83	0,57
Finansal Tutum	0,77	0,53
Finansal Davranış	0,72	0,50
Dijital Finansal Tutum	0,61	0,51
Dijital Finansal Davranış	0,67	0,53
Ölçeğin Güvenirlği	0,75	0,53

Tablo 9 incelendiğinde boyutlar için Cronbach alfa (α) katsayısının 0,60’ dan büyük, hesaplanan AVE değerlerinin 0,50 ve üzeri olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa (α) katsayısının 0,75 ve AVE değeri ise 0,53 olduğu görülmektedir. Cronbach alfa (α) katsayısı için tavsiye edilen değerin 0,60’tan büyük olması ölçeğin yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğunu belirtir (Özdamar, 2016: 113-114). Değerlendirme kriteri, finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış ölçeklerinin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip oldukları ve yapılacak araştırmalarda güvenle kullanılabilceğini gösterir. Dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış ölçeklerinin ise yeterli güvenilirlik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte AVE değeri için tavsiye edilen değerin de 0,5’ten büyük bir değere sahip olmasıdır (Fornell ve Larcker, 1981). Bu sonuç AVE değeri için tüm boyutların yeterli ve geçerli bir güvenilirliğe sahip olduklarını belirtir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada finans yazın alanında güncellik ve önem taşıyan finansal okuryazarlık; bilgi, tutum, davranış ve dijitalleşme çerçevesinde ele alınmış ve finansal okuryazarlık ile dijitalleşme kavramları incelenmiştir. Araştırma Bankacılık ve Finans Bölümü öğrencileri üzerine yapılmıştır. Analiz kısmında önerilen yapısal eşitlik modeli kullanılarak finansal okuryazarlık bileşeni olarak dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış araştırmaya dahil edilmiştir. Bununla birlikte bankacılık ve finans öğrencileri için finansal okuryazarlığı ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek oluşturulduğu da söylenebilir.

Bu çalışmanın önemli bir sınırlılığı ise Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Bankacılık ve Finans bölümünde öğrenim gören öğrencilere uygulanması ve sınırlı bir örnekleme gerçekleştirilmiş olmasıdır. Dolayısıyla daha farklı örneklem gruplarına uygulandığında ölçek daha da geliştirilebilir. Bununla birlikte finansal okur yazarlık ve dijitalleşme kavramı birlikte ele alınmıştır. Finansal dijitalleşme tek başına doğrulanamamıştır. Bundan dolayı finansal okuryazarlık konusunda bundan sonra yapılacak çalışmalarda, finansal okuryazarlığı etkileyebilecek güncel değişkenler belirlenerek, bu değişkenler arasındaki ilişkilerin farklı modeller ile analiz edilmesi ve farklı örneklem gruplarına uygulanması, finansal okuryazarlık yazınına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada elde edilen yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre öğrencilerin finansal tutumları, finansal davranışlarını etkilemektedir. Bu durum, bireylerin finansal davranışlarında geleneksel bir yapı örneği göstererek çevre, deneyim, alışkanlık vb. değişkenlerden oluşan tutumlara önem verdiklerini ifade etmektedir. Bu çalışmada elde edilen diğer bulgulardan dijital finansal tutumun,

finansal tutumu, finansal davranışları ve dijital finansal davranışı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Tutumlar insanların davranışlarına yön veren deneyim, alışkanlık veya kültürel olarak elde ettikleri algılardır. Tutumlar sonradan öğrenilen değerlerdir. Bu noktadan hareketle teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler sayesinde güncel yapıdaki dijital finansal tutumun geleneksel yapıdaki finansal tutumu etkilemesi olağan kabul edilebilir. Tutumlar ile davranışlar arasında etki olduğu düşünüldüğünde ise dijital finansal tutumun finansal davranışa etkisinin olması dijitalleşen finansal okuryazarlıkta da olağan kabul edilebilecektir. Örneğin araştırma bulgusundan elde edilen sonuca göre geçmişte dijital alışveriş sırasında fiyat karşılaştırması yapmadan satın alınan bir ürünün, satın alınma işleminden sonra diğer alışveriş platformlarında daha uygun fiyata aynı ürünün bulunması, kişiyi bir sonraki alışverişinde ürünün satın almadan önce fiyat karşılaştırmasına sevk edebilir. Çalışmada elde edilen diğer bir sonuç ise finansal bilginin dijital finansal tutumu etkilemediği olmuştur. Örneğin, temel düzeyde finans bilgisine sahip bir kişinin internet bankacılığını kullanmayı bilmemesi, yatırımını dijital ortamda değerlendirememesine neden olur bu da finansal bilginin dijital tutumu etkilemediği sonucuna sebep olabilir. Bu bağlamda bilginin, tutuma ve davranışa dönüşmesi sınırlı kalabilir. Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli sonuç ise öğrencilerin dijital finansal davranışlarının yaygınlaşması finansal bilgiyi ve finansal davranışlarını etkilediği ancak finansal tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç da çalışmanın önemli bulguları arasında yer almaktadır.

Finansal okuryazarlığın önemli unsurları olan finansal bilgi, finansal davranış ve finansal tutum boyutları Atkinson ve Messy, (2012), Demir vd., (2016) Potrich vd., 2018 ve Vieira vd., (2020) çalışmalarında ele alınmıştır. Sarıgül (2015) çalışmasında ise finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği üzerinde, harcama, tutum ilgi ve algı boyutlarıyla finansal okuryazarlık kavramı incelenmiştir. Gerek ve Kurt (2011) çalışmasında ekonomi okuryazarlığı ölçeğinde ekonomi bilgisi, ekonomik akılcılık, toplumsal ekonomik yansımalar ve bireysel ekonomi planlama olarak ekonomi okuryazarlığı incelenmiştir. Bu çalışmada da diğer çalışmalara benzer olarak finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışın finansal okuryazarlığın önemli boyutları olduğu gösterilmiş, bunun yanında diğer çalışmalardan farklı olarak da finansal okuryazarlığı finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışın yanında dijital finansal tutum ve dijital finansal davranış boyutlarıyla ele almasıdır.

Sonuç olarak, finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışa, ek olarak finansal dijitalleşme finansal okuryazarlığın önemli bir boyutudur. Öğrencilerin finansal işlemlerinde dijital kanalları tercih etmesi beraberinde finansal bilgiye daha kolay ulaşmalarını ve finansal bilgilerini arttırmalarını daha kolay hale getirecektir. Tüm bunların yanında finansal bilginin; dijital finansal tutum üzerinde herhangi bir etkisinin olmaması da dikkat çekici bir unsur olarak değerlendirilebilecektir. Bu durum araştırmanın henüz tasarruf sağlama eğilimine sahip olamayan öğrenciler üzerinde yapılması ile açıklanabilir. Öğrencilerin düzenli bir gelir sahibi olmamaları gerek finansal gerekse dijital anlamda tutum ve davranış sergilememelerine sebep olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Altun, A. (2005). *Gelişen teknolojiler ve yeni okuryazarlıklar*. Anı Yayıncılık
- Atkinson, A. ve Messy, F.A. (2012). *Measuring financial literacy: Results of the OECD/International network on financial education (INFE) pilot study* (OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15). OECD Publishing
- Aytaş, G. ve Kaplan, K. (2017). Medya okuryazarlığı bağlamında yeni okuryazarlıklar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 291-310
- Bakırtaş, T. ve Ustaömer, K. (2019). Türkiye'nin bankacılık sektöründe dijitalleşme olgusu. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 3(1), 1-24
- Balcı, S. ve Ahi, B. (2017). *SPSS kullanma kılavuzu*. Anı Yayıncılık

- Bayram, N. (2010). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş Amos uygulamaları*. Ezgi Kitabevi
- Beybur, M. ve Çetinkaya, M. (2020). Covid-19 pandemisinin Türkiye’de dijital bankacılık ürün ve hizmetlerinin kullanımı üzerindeki etkisi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(2), 148-163
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8(4), 470-483
- Bollen, K. A. (1990). Overall fit in covariance structure models: Two types of sample size effects. *Psychological bulletin*, 107(2), 256
- Bozkurt, E., Toktaş, Y. ve Altınar, A. (2019). Türkiye’de tasarruf ve finansal okuryazarlık üzerine bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72),1580-1605
- Cabı, E. (2016). Dijital teknolojiye yönelik tutum ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1229-1244
- Çam, H. ve Çam, V. (2016). Finansal okuryazarlığın mobil bankacılık kullanımındaki rolü: Doğu Karadeniz Bölgesinde bir araştırma. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 1(3), 98-105
- Demir, N., Kaderli, Y. ve Özdemir, M. (2016). *TR32 bölgesinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri*. Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı Proje Sonuç Raporu, Aydın
- Demirdöğmez, M., Taş, H.Y. ve Gültekin, N. (2020). Koronavirüs’ ün (Covid-19) e-ticarete etkileri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 125-144
- Eker, F. (2017). *Finansal farkındalık, finansal okuryazarlık ve finansal erişim düzeyleri üzerine bir çalışma: Silifke ticaret ve sanayi odası örneği* (Yayınlanmamış Tez). Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin
- Fornell, C. ve Larcker, D.F. (1981). Structural equation models with unobservable variables and measurement error: Algebra and statistics. *Journal of Marketing Research*, 18(3), 382–388
- Gerek, S. ve Kurt, A. A. (2011). Ekonomi okuryazarlığı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi İİBF. Dergisi*, 30(1), 59-73
- Hayta, A.B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Gazi Kitabevi
- Hu, L.T., ve Bentler, P.M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316
- Karagöz Y. (2016). *SPSS ve AMOS uygulamaları*. Nobel Akademik Yayıncılık
- Kershaw, M.M., ve Webber, L.S. (2008). Assessment of financial competence. *Psychiatry, Psychology and Law*, 15(1), 40-55
- Kılcan B. ve Ergür Ş. (2019). Finansal tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*. 3(3), 59-68
- Kim, J. (2001). Financial knowledge and subjective and objective financial well-being. *Consumer Interests Annual*, 47, 1-3
- Lusardi A. ve Mitchell O. S. (2011). *Financial literacy and planning: Implications for retirement well-being*. Oxford University Press
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD). (2013). *Financial literacy and inclusion: Results of OECD/INFE survey across countries and by gender*. OECD Publishing
- Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD) Policy Guidance. (2018). *Digitalisation and financial literacy*. OECD Publishing
- Öncüler, İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: İstanbul Gelişim Üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış Tez). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Özdamar, K. (2016). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. Nisan Kitabevi

- Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., ve Kirch, G. (2018). How well do women do when it comes to financial literacy? Proposition of an indicator and analysis of gender differences. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 17, 28-41
- Remund, D.L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276
- Saraç, E. (2014). *Finansal okuryazarlık ve Dumlupınar Üniversitesi öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya
- Sarıgül, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-208
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74
- Teyyare, E., Ayyıldız, B., Dirican, H., Zıvalı, B.S. ve Renkli B. (2018). İktisadi ve mali okuryazarlık üzerine bir araştırma: Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(1), 99-120
- Vergi, S. (2019). *Bankacılık sektöründe çalışan personellerin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Sivas ili örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas
- Vieira, K.M., Delanoy, M.M., Potrich, A.C.G., ve Bressan, A.A. (2020). Financial Citizenship Perception (FCP) Scale: proposition and validation of a measure. *International Journal of Bank Marketing*
- Yılmaz, V. ve Çelik, H.E. (2009). *Yapısal eşitlik modellemesi-1*. Pegem Akademi.
- Yılmaz, V. ve Tuncay, M. (2012). Finansal liberalizasyonun tasarruf ve yatırım üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(3-4), 345-363